بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

بەناوی گەلەوە

ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان ـ عێراق

پشت بە حوکمی بڕگە(1)لـە مـاددەی (56) لـە یاسـای ژمـارە (1) ی سـاڵی (1992) ی هـەموار کراوو، لەسەر داوای ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستان ـ عێراق، ئەنجومەنی نشتمانیی کوردستان – عێـراق لـە دانیشـتنی ژمـارە (28)ی رۆژی (2007/6/26) ی خۆیـدا، بڕیـاری دانـانی ئـەم یاسـایەی خوارەوەی دا:

یاسای ژمارە(13)ی ساڵی 2007

یاسای وەزارەتی داد لە هەرێمی کوردستان ـ عێراق

ماددەی یەکەم:

مەبەست لەم زاراوانەی خوارەوە، ماناکانی بەرامبەریانە بۆ مەبەستی ئەم یاسایە:

یەکەم : هەرێم : هەرێمی کوردستان ـ عێراق.

دووەم : وەزارەت : وەزارەتی دادی هەرێم.

سێیەم : وەزیر : وەزیری دادی هەرێم .

چوارەم : بریکاری وەزارەت : بریکاری وەزارەتی داد.

پێنجەم : ئەنجومەن : ئەنجومەنی وەزارەتی داد.

ئامانج و ئەرکەکانی وەزارەت

ماددەی دووەم:

یەکەم : ئامانجی وەزارەت بەدیهێنانی دادپەروەرییە لە هەرێم و پاراستنی مـافی هاووڵاتیانـە لـە ڕێگەی جێبەجێ کردن و ئامـادەکردنی یاسـاکان و ڕێزگـرتن لـە ناوەڕۆکـەکانیان بـە

جۆرێکی وا بەرگری لە مافی مرۆڤ بکات و لەگەڵ جاڕنامەی گەردوونی مافی مرۆڤ و عەهد و پەیمانە نێودەوڵەتییە پەیوەندیدارەکان پێیەوە بگونجێ.

دووەم : وەزارەت بۆ بەدیهێنانی ئامانجەکانی ئەم ئەرکانە دەگرێتە ئەستۆ:

1- بە یاسا کردن و سەیرکردنی ناکۆکییە کارگێڕی و دادوەرییەکان و دەستەبەر کردنی یەکێتی یاساکاریی و دەربڕینی بیروڕا لەبارەی کاروباری یاسایی بۆ کوردستانی عێراق و دەزگاکانی.

2- تۆمارکردنی تەسەروفی خانووبەرە و حوکمەکانی دادوەریی لەبارەی مافی عەقاری و ڕێکخستن و بەهێز کردنی تەسەروفی یاسایی و چەسپاندنی ئەو مافانەی لێیەوە دروست دەبن و سیفەتی فەرمیان بخرێتە سەر.

3- چاودێری کردنی کاروباری ناکامان لە ڕووی کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیری و پەروەردەیی و مرۆڤایەتیەوە بە هەماهەنگی کردن لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکاندا.

4- پاراستنی دەسکەوتەکانی مافەکانی هەرێم و مافی هاووڵاتیان و ئاسانکاریی کردنی ڕێکاری جێبەجێ کردنی حوکمەکان و بڕیارەکان.

5- ئامادەکردنی پلانی تایبەت بە وەزارەت و بەدواداچوونی جێبەجێ کردنەکەی.

6- دەرکردن و بلاوکردنەوە و دابەشکردنی رۆژنامەی فەرمی (وەقائعی کوردستان) بە هەردوو زمانی کوردی و عەرەبی بۆ دابین کردنی ئاگاداری فەرمانگە و دەزگاکانی هەرێم و هاووڵاتیان لە یاساکارییە دەرچووەکاندا.

7- ئامادەکردن و شیاندنی دادوەر و ئەندامانی داواکاری گشتی و کادیری یاسایی بۆ کارمەندانی وەزارەت و فەرمانگە و دەزگاکانی دیکەی هەرێم.

8- پێداچوونەوە و وردبینی کردن و پشکنینی تۆمارەکانی وەزارەت و هەموو فەرمانگەکانی، بۆ دابین کردنی دادوەریی و دەستپاکی و شیاویی لە جێبەجێ کردنی کارو چالاکیەکانی دا.

9- بەستنی کۆبوونەوە لە گەڵ دادوەرەکان بە دادوەرەکانی دادگای تەمییز و کارمەندانی فەرمانگەکانی دیکەی دادەوە، بۆ دەستەبەرکردنی بەدیهێنانی ئامانجەکانی وەزارەت.

10- هەماهەنگی کردن لە گەڵ ئەنجومەنی دادوەریی و لایەنە پەیوەندیدارەکان بە مەبەستی پیادەکردنی یاساکان و بەدیهێنانی دادپەروەریی و ئامانجەکانی وەزارەت.

11- بەشداریکردن لە نرخاندنی یاسا کارپێکراوەکان بۆ زانینی ڕادەی گونجانی لەگەڵ واقعی پەرەسەندوو و پەیوەندیی بە مافی گشتی و بەرژەوەندی کۆمەڵگای کوردستانییەوە.

12- لێکۆڵینەوە لە دیاردە کۆمەڵایەتیە جیاوازەکان و بەشداریکردن لە چاودێری کردنی دیاردەی تاوانکردن و ناکۆکیەکان و چۆنیەتی چارەسەرکردنیان بە هاوکاریکردن لە گەڵ فەرمانگەکانی دیکەی پەیوەندیدار لە هەرێمدا.

13- هاوکاری کردن لەگەڵ لایەنە دادیەکانی دەوڵەتی فیدرالی بۆ وەرگرتنەوەی تاوانکاران وجێبەجێکردنی حوکم وبڕیارەکانی دادوەری.

پێکهاتەکانی وەزارەت

ماددەی سێیەم:

وەزارەت لەم پێکهاتانەی خوارەوە پێکدێ:-

یەکەم: وەزیر: سەرۆکی باڵای وەزارەتە و بەرپرسە لە کارەکانی و ئاراستەکردنی سیاسەتەکانی و سەرپەرشتی و چاودێری کردنیان و بە سەرپەرشتی ئەویش هەموو بڕیار و فەرمان و ڕێنماییەکی بە هەرچی پەیوەندی بە ئەرکی وەزارەت و پێکهاتەکانی و دەسەڵات و هەموو کاروبارە یاسایی و هونەریی و دارایی و کارگێری و ڕێکخستنەوە هەیە جێبەجێ دەکرێن بە پێی حوکمەکانی یاسا و بەرپرسیشە بەرامبەر ئەنجومەنی وەزیران بەو ناوەی کە ئەندامێکی هاوکارە لەو ئەنجومەنەدا و بۆی هەیە هەندێ لە دەسەڵاتەکانی بداتە بریکاری وەزارەت یان بەڕێوەبەر گشتیەکان یاخود ئەوەی بە گونجاوی دەزانێ لە وەزارەتدا.

دووەم: بریکاری وەزارەت: یارمەتی وەزیر دەدات لە ئاراستەکردنی وەزارەت و سەرپەرشتی کردنی کاروباری یاسایی و هونەریی و دارایی و کارگێریی و ڕێکخستن لە چوارچێوەی ئەو دەسەڵاتەی کە لە لایەن وەزیرەوە پێی دەدرێ بە مەرجێك بڕوانامەی

بەرایی زانکۆی لە یاسادا هەبێت و خاوەن شارەزایی و کارامەیی بێت کە لە پانزدە ساڵ کەمتر نەبێت.

سێیەم: نووسینگەی وەزیر: فەرمانبەرێك بە پلەی بەرێوەبەر بەرێوەی دەبات کە بڕوانامەی بەرایی زانکۆی لە یاسا هەبێت و چەند فەرمانبەرێکیش یاریدەی دەدەن.

چوارەم: نووسینگەی بریکاری وەزارەت: فەرمانبەرێك بە پلەی بەرێوەبەر بەرێوەی دەبات کە بڕوانەمەی بەرایی زانکۆی لە یاسا هەبێت و چەند فەرمانبەرێکیش یاریدەی دەدەن.

پێنجەم: بەڕیوەبەرایەتی گشتی داد: بەرێوەبەرێکی گشتی بەرێوەی دەبات کە دەبێ دادوەر بێت و بەلایەنی کەم دەبێ لە سنفی دووەم بێت.

شەشەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەیمانگەی دادوەری: بەڕێوەبەرێکی گشتی بەرێوەی دەبات کە دەبێ دادوەر بێ لە سنفی یەکەم.

ماددەی چوارەم:

یەکەم: دەزگاکانی داد لە مانە پێکدێ:

1- ئەنجومەنی راوێژکاری.

2- دەستەی سەرپەرشتی دادیی.

3- داواکاری گشتی.

4- بەرێوەبەرایەتی گشتی تۆمارکردنی خانووبەرە.

5- بەرێوەبەرایەتی گشتی فەرمانگەکانی داد: بەرێوەبەرێکی گشتی کە بڕوانامەی بەرایی زانکۆی هەبێت لە یاسا و خاوەن شارەزایی و کارامەیی بێت بەرێوەی دەبات و ئەمانەی خوارەوەی پێوەی دەلکێن:

أ- بەرێوەبەرایەتیەکانی جێبەجێ کردن (تنفیذ).

ب- فەرمانگە دادنووسیەکان.

ج- بەرێوەبەرایەتییەکانی چاودێری ناکامەکان.

د- بەرێوەبەرایەتی رۆژنامەی فەرمی (وەقائعی کوردستان).

دووەم: دەزگاکانی داد ئەرك و تایەبتمەندیەکانی خۆیان بەپێی یاسا تایبەتیەکانیان جێبەجیٚ دەکەن بەجۆرێکی وا کە لە گەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆك نەبن.

ماددەی پێنجەم:

یەکەم: ئەنجومەنێك لە وازارەت پێکدیٚ پێی دەگوتریٚ (ئەنجومەنی وەزارەتی داد) و لە مانە پێکدیٚ:-

1- وەزیر : سەرۆك.

2- بریکاری وەزارەت : ئەندامە و لە کاتی ئامادەنەبوونی وەزیر سەرۆکایەتی ئەنجومەن دەکات.

3- سەرۆکی ئەنجومەنی راوێژکاری : ئەندامە.

4- سەرۆکی دەستەی سەرپەرشتی دادی : ئەندامە.

5- سەرۆکی داواکاری گشتی : ئەندامە.

6- بەڕێوەبەری گشتی داد: ئەندامە.

7- بەڕێوەبەری گشتی فەرمانگەکانی داد: ئەندامە.

8- بەڕێوەبەری گشتی پەیمانگەی دادوەری: ئەندامە.

9- بەڕێوەبەری گشتی تۆمارکردنی خانوو بەرە: ئەندامە.

دووەم: ئەنجومەن لە مانگێکدا جارێك کۆبوونەوەیەکی ئاسایی دەبەستیٚ و سەرۆك بۆی هەیە بە شێوەیەکی نائاسایی داوای بەستنی بکات هەر کاتێك پێویستی بەوە هەبوو.

سێیەم: ئەنجومەن بە سەرۆکایەتی سەرۆك یان جێگرەکەی لە کاتی ئامادەنەبوونی و بە ئامادەبوونی دوو لەسەر سێی ئەندامان کۆدەبێتەوە و بریارەکانی بە زۆرینەی دەنگی ئەندامە ئامادەبووەکان دەردەچیٚ و لە کاتی یەکسانی بوونی دەنگەکان ئەو لایەنە پەسەند دەکریٚ کە سەرۆکی لە گەڵدایە.

چوارەم: ئەنجومەن سکرتێرێکی دەبیٚ کە بڕوانامەی بەرایی زانکۆی لە یاسادا هەبیٚ، کاروباری ئەنجومەن رێك دەخات و خشتەی کارەکانی ئامادە دەکات و بە ئەندامەکانی رادەگەیەنیٚ و ئەو قەزییانە پوخت دەکاتەوە کە خراونەتە بەردەمی لە گەڵ گەیاندنی بڕیارەکانی داو چەند فەرمانبەرێك یاریدەی دەدەن.

ماددەی شەشەم:

ئەنجومەن ئەم کارانەی خوارەوە دەگرێتە ئەستۆ :-

یەکەم : دانانی سیاسەتی گشتی وەزارەت و دەرخستنی ئامانجەکان و پلانی سالآنەی لەبەر رۆشنایی حوکمەکانی ئەم یاسایە و دەستنیشانکردنی بنەما یاسایی و کارگێریی و دارایی و ئابووری و هونەری کە دەیەوێ لە وەزارەتدا پەیرەو بکرێت بە جۆرێکی وا سیاسەتی حکومەتی هەرێم دەربرِێ و ئەوەی بە باشی دەزانێ لە راسپاردەکان لە بارەیەوە پێشکەش بکات.

دووەم : ئامادەکردنی بودجەی وەزارەت و میلاکەکانی و پێشکەش کردنی ئەو راسپاردانەی بە باشی دەزانێ لە بارەیانەوە.

سێیەم : پێکهێنانی لیژنەی هەمیشەیی یان کاتی لە ناو ئەندامانی ئەنجومەن بۆ لێکۆلێنەوە لە پێشنیازەکان و ئەو کێشانەی کە رێگە لەبەر دەم کاری دەزگاکانی وەزارەت و فەرمانگەکانی دەگرن یاخود بۆ ئەنجامدانی هەندێ لەو کارانەی کە پێی سپێردراوە و لێکۆلێنەوە لەو کێشانەی کە وەزیر دەیان نێرێ.

چوارەم : لێکۆلێنەوە لەو پرۆژە یاسایانەی کە وەزارەت بەنیازە پێشنیازیان بکات.

ماددەی حەوتەم:

سەرۆکەکان و دادەورەکانی دادگای تێهەڵچوونەوە (استئناف) لە هەرێمدا لە رووی کارگێریی و رێکخستنەوە بە وەزارەت دەبەسترێنەوە بە مەبەستی هەماهەنگی و رێکخستی کاروباری کارگێریی و دادگاکان و دەزگا دادییەکان ئەمەش بەرێکەوتن لەگەڵ سەرۆکی ئەنجومەنی دادوەری دەکرێت.

ماددەی هەشتەم:

وەزیری داد بۆی هەیە دادوەر ئینتیداب بکات بە دادوەری تەمییزیشەوە بۆ سەرۆکایەتی یەکێك لە دەزگاکانی وەزارەتی داد ئەویش بە رەزامەندی سەرۆکی ئەنجومەنی دادوەری لە هەرێمدا.

ماددەی نۆیەم:

یەکەم: ئەرك و پسپۆرایەتیی پێکهاتەکانی وەزارەت بە پێرەو دەسنیشان دەکرێن.

دووەم: وەزیر بۆی هەیە بەرێوەبەرایەتی دیکە یان بەش یاخود هۆبەی وەزارەت لە نوێ دابنێ یاخود لێك بدات یاخود هەلوەشێنێتەوە بە پێی پێویستی کارەکان لە کاتی پێویستدا.

سێیەم: وەزیر بۆی هەیە رێنمایی پێویست بۆ ئاسانکاری جێبەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربچوێنێ.

ماددەی دەیەم:

یاسای (وەزارەتی دادی هەرێمی کوردستان-عێراق)ی ژمارە 12ی ساڵی 1992 و هەموارکراوەکانی هەڵدەوەشێتەوە و پێڕە و ڕێنماییەکانی کە بەپێی ئەو یاسایە دەرچوون دەمێنەوە بەجۆرێك کە لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆك نەبن تاکو دەرچواندنی ئەوەی جێیان دەگرێتەوە یان هەڵوەشاندنەوەیان.

ماددەی یازدەم:

کار بەهیچ دەقێکی یاسایی یان بڕیارێك ناکرێت کە لە گەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆك بێت.

ماددەی دوازدەم:

پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی سێزدەم:

ئەم یاسایە لە ڕۆژی دەچوونیەوە جێبەجێ دەکرێت و لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقائعی کوردستان) بلاْودەکرێتەوە.

عەدنان موفتی
سەرۆکی ئەنجومەنی نیشتمانیی
کوردستان - عێراق

- هۆیەپێویستیەکانی دەرچوواندنی ئەم یاسایە -

لە پێناو پتەوکردنی پرەنسیپی جیاکردنەوەی دەسەلآتەکان وسەربەخۆیی دادوەری وڕێزگرتن لە ماف وئازادیەکان و، بە مەبەستی پێویستی پەرەپێدانی دەزگاکانی داد سەبارەت بەوەی کە بەرپرسیەتی لە ئەستۆ دایە بۆ بەدیهێنانی دادوەریی، بۆیە پێویستی وای خواست دووبارە هەیکەلی وەزارەتی داد لەسەر بنەمایەکی نوێ دابمەزرێتەوە تاکو بتوانێ ئەرکە یاسایی ودادیەکانی خۆی جێبەجێ بکات وکاری دادوەری لێ جیابکاتەوە بەو ناوەی بەشێکە لە دەسەلآتی جێبەجێ کردن لەگەڵ دۆزینەوە جۆرێك لە هەماهەنگی وپەیوەستی لە نێوان وەزارەت ودەسەلآتی دادوەریی وبە مەبەستی دابینکردنی بنەمای سەروەیی یاسا وپەرەپێدانی پیادەکردنی یاساکان ولەسەر ڕێنمایی ئامانجەکانی سەرەوە بۆ دابین کردنی ئەمانە ، ئەم یاسایە دەرچووێندرا.